

D • N
12/11 1957

Kompromissen i pensionsfrågan

I debatt och förhandlingar efter folkomröstningen den 13 oktober har nära nog fullständig enighet rått på en punkt: pensionsfrågan måste lösas genom en kompromiss. Denna allmänna ståndpunkt bygger uppenbarligen på två öppet betonade eller tyst erkända förutsättningar. Dels att avgörande hänsyn måste tas till folkomröstningens resultat, till den opinion åt vilken omröstningen gav uttryck. Dels att, då ingen linje fick majoritet vid omröstningen, hänsynstagandet till opinionen måste få karaktären av en kompromiss som kan antas innebära den för det stora flertalet mest godtagbara lösningen.

Hur skall då denna kompromiss vara beskaffad? Motsättningar uppstår här därför att olika tolkningar av omröstningens utfall inom en viss ram är möjliga. Såsom vi tidigare betonat kan emellertid på den centrala punkten omröstningen anses ha givit ett entydigt resultat. Den negativa linjen, representerad av centerpartiets linje 2 och av de blankröstade, fick understöd av blott omkring 20 procent av de röstande. Drygt 80 procent uttalade sig för en kollektivt fixerad pension som skulle ge de pensionerade säkerhet för en inkomst som i varje fall översteg hälften av det belopp som förtjänats under den arbetsföra tiden. I detta väsentliga hänseende var linje 1 och 3 lika.

Skillnaden mellan de båda linjerna låg på ett annat plan. Då den ena linjen kallades obligatoriet, den andra frivilliglinjen, var dessa beteckningar otydliga och missvisande antydningar om denna skillnad. Enligt linje 1 skulle staten, enligt linje 3 de stora organisationerna i första hand reglera pensioneringen. Frivilliglinjens karaktäristiska drag var inte att

människor eller grupper skulle välja mellan att få pension eller att inte få pension, utan att möjlighet skulle ges till variation av pensionsformerna och pensionsbeloppen. Frivilligkaraktären kom fram i kravet på större smidighet i pensionssystemet, den innefattade inte något avståndstagande från, ja, inte ens någon reservation mot själva pensionsprincipen. Tvärtom betonade linjens anhängare med all kraft att i detta avseende linje 3 gav samma trygghet som linje 1. Enligt vår mening övervägde skälen för denna lösning, även om olikheten mellan de båda linjerna inte var på långt när så stor som den i stridens hetta framställdes av den starkt partipolitiskt färgade propagandan.

Nu har visat sig att av den väldiga majoritet som önskar ett pensionssystem vid sidan av folkpensioneringen en mycket betydande majoritet, nära 58 procent, håller på en genom lagstiftning ordnad pension.

Härtill kommer en annan omständighet. Det är i och för sig självfallet, och det bestyrkes av den häromdagen publicerade opinionsundersökningen, att ett alldeles övervägande flertal av dem som inte har sin pensionsfråga ordnad röstat på linje 1. En mycket stor del, kanske majoriteten av dem som röstat på linje 3, har redan säkerhet för pension; deras röstning måste ha utgått från att det i stort sett — för dem själva — är bra som det är, att de inte har något nämnvärt att vinna eller förlora genom ett kollektivt pensionssystem, vare sig i statens eller de stora organisationernas regi. Att de som aktivt önskar en reform för att få en anständig bärning på ålderdomen begär ett lagfast pensionssystem understryker ytterligare folkomröstningens allmänna utslag i denna riktning.

Om den här angivna tankegången godtoges som utgångspunkt vid de stundande förhandlingarna borde, synes det, en lösning kunna vinnas under allmän anslutning. Nästan alla medborgare kan väntas med sympati eller i varje fall med jämmod godta ett av staten fastställt pensioneringssystem, medan ett avvisande av denna linje kan antas väcka ett tämligen starkt och utbrett missnöje. Men inom denna ram borde, enligt folkomröstningens utfall och med ledning av de synpunkter och den kritik som framförts i debatten, betydande ändringar i pensionssystemets utformning komma, till stånd: ändringar som går ut på större smidighet, större möjlighet till anpassning efter den enskildes intressen och önsksningar, en sådan ordning för pensionsfondernas förvaltning som ger säkerhet utan statlig dominans. På dessa vägar borde man kunna vinna just vad anhängarna av frivilliglinjen främst velat vinna. Till dessa frågor finns det skäl att återkomma.